

10de Europese Ontmoeting van mensen in armoede
13 & 14 Mei 2011, Egmontpaleis, Brussel

TEWERKSTELLING, WERK, JOBS
De realiteit voor mensen in armoede en sociale uitsluiting

Op initiatief van het Hongaarse Voorzitterschap van de Europese Unie
Met de steun van de Europese Commissie
Georganiseerd met de steun van EAPN (Europees Netwerk Armoedebestrijding)
Onthaald in het Egmontpaleis door de Belgische regering

Inleiding

Dit rapport is een samenvatting van het verslag van de 10de Ontmoeting van mensen in armoede. De volledige versie kan geraadpleegd worden op de website van EAPN : www.eapn.eu

De opening van de 10de Ontmoeting kende enkele sleutelmomenten zoals: het welkomstwoord van de Voorzitter van de Ontmoeting, Dhr. Csaba ORY, europarlementariër, en die van Dhr. Zoltan BALOG, Hongaars Minister voor Sociale Inclusie, de boodschap van Dhr. Lázlo ANDOR, Europees Commissaris Werkgelegenheid, Sociale Zaken en Inclusie, de aankondiging van een 11de Europese Ontmoeting door Dhr. Poul Skytte CHRISTOFFERSEN, Ambassadeur van Denemarken in naam van het toekomstige Deense Voorzitterschap en de boodschap die Dhr. Leif Jensen meebracht van de 9de Ontmoeting, ...

Mevr. Antonia CARPARELLI, Europese Commissie, Mevr. Jean LAMBERT, europarlementariër, Dhr. Ludo HOREMANS en Dhr. Fintan FARRELL (EAPN) grepen deze 10de Ontmoeting aan om een verslag voor te stellen over de opvolging van de aanbevelingen van de vorige Ontmoetingen. De delegatieleden kregen de kans om vragen te stellen en opmerkingen te maken over dit verslag. Ook werden de resultaten van de impactstudie van de vorige Ontmoetingen voorgesteld door Mevr. Danielle DIERCKX, van de Universiteit Antwerpen (BE).

De deelnemers benadrukten het belang van de creatieve presentaties over het thema “Werkgelegenheid, Werk en Jobs” die de verschillende delegaties vorm gaven via mime, film, video en powerpoint-presentaties. Deze creatieve presentaties toonden de diversiteit en de gelijkenissen van de omstandigheden die de mensen in armoede ondervinden in hun zoektocht naar een waardig werk.

Tijdens de workshops werd er heel wat gediscussieerd en uitgewisseld. De delegatieleden en de genodigden stelden achteraf de resultaten hiervan voor in het plenum. Mevr. Antonia CARPARELLI (Europese Commissie), Dhr. Mik Wooley, Voorzitter van het Comité voor de Werkgelegenheid, Mevr. Estelle CEULEMANS (Europees Verbond van Vakverenigingen - EVV) en Mevr. Rebekah SMITH (Business Europe) reageerden op de resultaten van de workshops en brachten verschillende analyses over werkgelegenheid, werk en jobs voordat alle deelnemers de gelegenheid kregen om in debat te treden met de sprekers en de sleutelboodschappen en –voorstellen te benadrukken.

Zal Europa 2020 het verschil maken?

“Werkgelegenheid, werk en jobs : de werkelijkheid voor mensen in armoede en sociale uitsluiting “ zo luidde het thema van de 10de Ontmoeting van mensen in armoede en sociale uitsluiting, die plaats had op 13 en 14 mei 2011. De Ontmoeting werd georganiseerd door het Hongaarse Voorzitterschap van de Europese Unie met de steun van de Europese Commissie en van het Europees Netwerk Armoedebestrijding (EAPN). De Belgische regering onthaalde de Ontmoeting in het Brusselse Egmontpaleis. Zoals de vorige 9 jaar waren de delegatieleden mensen in armoede en sociale uitsluiting, die zich organiseerden in nationale delegaties uit 26 landen. Naast hen waren er ook genodigden van de Europese instellingen (Commissie, Parlement, huidige en toekomstige voorzitterschap, nationale en internationale organisaties, sociale partners (EVV en Business Europe), onderzoekers en NGO's.

In de context van de toenemende crisis, waarin de jobs steeds schaarser worden, waarin het steeds moeilijker wordt om sociale rechten te bekomen en waarin de levenskwaliteit van heel wat mensen in armoede en sociale uitsluiting afkalft, is een centrale vraag voor veel deelnemers of de ingevoerde instrumenten – in het bijzonder via de strategie Europa 2020 – een werkelijk verschil zullen uitmaken voor hun dagelijkse leven.

De mensen in armoede kregen de gelegenheid om hun essentiële problemen te beschrijven en voorstellen te doen om de moeilijkheden bij de toegang tot werkgelegenheid, werk en jobs die men ondervindt te overwinnen. Kerngedachte hierbij was dat ondanks de vooruitgang die onlangs geboekt werd op Europees niveau (en vaak ook op nationaal niveau), ze hard vrezen dat deze vooruitgang op veel niveaus niet geïmplementeerd wordt. Door de impact van de wereldcrisis “kunnen de mensen in armoede niet meer wachten”, « De mensen in armoede lijden meer onder de crisis dan de banken ».

De genodigden die aanwezig waren om te luisteren naar de delegatieleden en om met hen uit te wisselen, hebben allen opnieuw bevestigd dat, om Europese beleidsmaatregelen uit te denken, het van cruciaal belang is om te luisteren naar de betrokken personen.

Sleutelboodschappen van de 10de Ontmoeting voor de Raad van Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Gezondheid en Consumentenbescherming

Het thema van de jaarlijkse Ontmoeting was “Werkgelegenheid, werk en jobs: de realiteit voor mensen in armoede en sociale uitsluiting.”

In de context van de toenemende crisis, waarin jobs steeds schaarser worden, waarin het steeds moeilijker wordt om sociale rechten te bekomen en waarin de levenskwaliteit van heel wat mensen in armoede en sociale uitsluiting afkalft, is een centrale vraag voor veel deelnemers of de ingevoerde instrumenten – in het bijzonder via de strategie Europa 2020 – een werkelijk verschil zullen uitmaken voor hun dagelijkse leven en voor de toekomst van hun kinderen.

Sleutelboodschappen van de mensen in armoede:

- Kwaliteitsvolle jobs dringen zich op – Als gesteld wordt dat men met een job werkelijk kan ontkomen aan de armoede, dan moeten de overheid en de sociale partners het fenomeen van de werkende armen bestrijden, kwaliteitsvolle jobs creëren met degelijke lonen, goede sociale beschermingsstelsels, met aandacht voor de combinatie van het gezins- en beroepsleven. Jobs van een middelmatige kwaliteit bieden geen oplossing voor mensen in armoede.
- We constateren een gebrek aan jobs – De delegatieleden bevestigen dat, als de mensen in armoede willen werken, de confrontatie met de werkelijkheid hard is: het aantal werkzoekenden ligt hoger dan het aantal beschikbare jobs. De crisis heeft deze situatie nog verergerd. In deze context, is voor een heel aantal mensen werk zoeken geen optie meer, en dit ondanks de voorwaardelijkheid die steeds meer personen onder hen uitsluit van een sociale uitkering. Indien er geen werkgelegenheid is, moeten de mensen toegang hebben tot een inkomen dat volstaat om waardig te leven.
- De toegang tot werk moet begeleid worden – Wanneer een job vinden moeilijk blijkt, zou een ondersteuning op maat moeten worden voorgesteld aan de mensen in armoede of langdurig werklozen opdat zij toegang kunnen krijgen tot een waardig werk. Indien we de kansen van de mensen in armoede om toegang te krijgen tot werk, willen vergroten moet er absoluut geïnvesteerd worden in de ontwikkeling tijdens de vroege kindertijd, het onderwijs (en de vroegtijdige schoolverlaters niet links laten liggen) en het levenslang leren.

- Discriminatie moet aangepakt worden. – Er dient bijzondere aandacht uit te gaan naar de problematiek van discriminatie en uitsluiting van bepaalde groepen, zoals mensen met een handicap, migranten, ex-gedetineerden, langdurig werklozen en Roma. De anti-discriminatie wetgeving moet absoluut toegepast worden, terwijl positieve actie moet ondernomen worden om de drempels weg te werken die veroorzaakt worden door de discriminatie. Bijzondere aandacht moet gaan naar de moeilijkheden die vrouwen ondervinden. Het zijn voornamelijk zij die de zwaarste gezinslast te dragen hebben en vaak in sectoren werken die gekenmerkt worden door preciaire en weinig kwalitatieve jobs.
- Het engagement dat opgenomen werd, moet tot uitvoering gebracht worden – Volgens de delegatieleden, ontbreekt het niet aan mooie voorstellen om de armoede te bestrijden (de becijferde doelstelling om de armoede te doen afnemen, de aanbeveling over actieve inclusie en over een toereikend minimuminkomen, de toegang tot basisdiensten en arbeidsbemiddeling, de strategieën voor de strijd tegen de dakloosheid of tegen de kinderarmoede). De boodschap van de delegatieleden is duidelijk : men moet alles in het werk stellen om de opvolging en de uitvoering van de genomen engagementen te verzekeren. Ze herinneren eraan dat de mensen in armoede bereid zijn om zich op alle niveaus te engageren om te doen wat gedaan moet worden.
- Er moet gestreden worden tegen de oorzaken en niet alleen tegen de symptomen van de armoede – De delegatieleden bevestigen nogmaals dat de economische en sociale systemen de graad en de ernst van de armoede beïnvloeden. Ze vragen de politieke instellingen om hierop een antwoord te bieden door niet alleen de symptomen maar vooral de oorzaken van de armoede aan te pakken.

Wat de toekomst betreft, wordt er een oproep gelanceerd opdat de jaarlijkse Ontmoeting een structurele plaats krijgt in het Europees Platform tegen Armoede en ook ondersteund wordt door ontmoetingen op nationaal en regionaal niveau in het kader van de strategie voor armoedebestrijding.

Boodschappen en voorstellen uit de workshops

De workshops liepen parallel; er zaten deelnemers in vanwege de genodigden en soms tot wel 6 nationale delegaties. In alle workshops werd gewerkt rond het thema van werkgelegenheid, werk en jobs. Hierna volgen de kerngedachten van de redevoeringen en de voorstellen van de delegatieleden en de conclusies van de genodigden.

Kwaliteitsvol werk, waardig loon en sociale rechten

Iedereen zou toegang moeten hebben tot een waardig werk, wat ook het type werk moge zijn. Europa moet haar verantwoordelijkheid opnemen en waardige en duurzame jobs promoten.

Voorstellen

Alle lidstaten moeten zich uitrusten met een systeem voor een minimuminkomen dat boven de armoededrempel ligt, dat geen enkele discriminatie aanvaardt, meer bepaald op basis van leeftijd, waarmee men een waardig leven kan leiden, dat gebaseerd is op de aan de huishoudkorf gelinkte indicatoren, maar dat eveneens steunt op andere indicatoren, namelijk toegang tot opvoeding, telefonie, internet en reizen.

De aanbeveling over de actieve inclusie van de Europese Commissie toepassen, waarbij drie pijlers van het toereikend minimuminkomen (met een specifieke richtlijn) worden

bestreken, de toegang tot kwaliteitsvolle diensten en waardige jobs. De uitvoering ervan moet op een geïntegreerde wijze verlopen en mag zich niet beperken tot het aspect van de activering.

- Een eind maken aan de culturele discriminatie tussen arbeiders en bedienden
- Sensibiliseringswerk verrichten aangaande werk, sociale rechten en de toepassing van deze rechten
- De vrijheid bieden om voorgestelde jobs te aanvaarden of te weigeren
- De kwaliteit van het werk reglementeren en een waardig loon waarborgen voor de werknemers en hun gezin
- De precaire jobs beperken en de uitbuiting van werknemers belemmeren
- De bijdragen niet verminderen om het sociale zekerheidssysteem te kunnen blijven financieren
- Gelijk loon voor gelijk werk – meer bepaald tussen man en vrouw
- Toereikende lonen voor een waardig leven, zou de centrale doelstelling moeten zijn voor het tewerkstellingsbeleid
- Kansen aanbieden op vlak van mobiliteit, kinderopvang en toegang tot werk
- Werkzekerheid via contracten van lange duur en de bescherming van de arbeidsrechten
- Het fenomeen van de werkende armen prioritair aanpakken
- Voorstellen formuleren om de ondergrondse economie te bestrijden
- Kwaliteitsnormen invoeren (indicatoren)

Onderwijs, opleiding en vorming

Onder toegang tot grondrechten voor iedereen, dienen ook tewerkstelling, huisvesting, onderwijs en vorming,... inbegrepen te zijn. De delegatieleden menen dat onderwijs en vorming vaak tekort schieten of dat deze niet aangepast zijn, des te minder voor personen die specifieke behoeften hebben.

Voorstellen

- De drempels bij onderwijs en vorming afvlakken
- De toegang tot informatie en begeleiding vergemakkelijken
- Opvolgingsmechanismen versterken
- De steun verhogen aan personen die er niet in slagen om alleen een plaats te vinden op de arbeidsmarkt
- Informatie verstrekken aan alle werklozen over hun rechten
- Financiële steun bieden aan personen die zich in een vormingstraject bevinden
- Erkenning van kwalificaties bekomen:
- Stoppen met het afromen van de financiering van het onderwijs, of er nu al dan niet bezuinigd wordt!
- Overstapmaatregelen invoeren om de toegang tot werk te ondersteunen, waarbij de pijlen gericht worden op basisdiensten, huisvesting, een toereikend inkomen in alle landen en een minimuminkomen in die landen die er nog geen hebben.

Arbeidsbemiddelingsdiensten : een gemiste kans?

Veel delegatieleden praatten over hun moeilijkheden met de arbeidsbemiddelingsdiensten. Vaak worden deze agentschappen eerder ervaren als een obstakel dan als een hulp om aan werk te geraken.

Voorstellen :

- De arbeidsbemiddelingsdiensten moeten de werklozen begeleiden in plaats van hen jobs of opleidingen op te dringen die niet voor hen geschikt zijn.
- Het tewerkstellingsbeleid en de arbeidsbemiddelingsdiensten moeten zich baseren op de informatie die de mensen in armoede hen verstrekken. Deze mensen moeten als experts beschouwd worden.
- De sociale NGO's en sociale bedrijven die uitgesloten groepen helpen om aan werk te geraken, dienen steun te krijgen.

Discriminatie: een knelpunt van formaat bij het vinden van werk

Heel wat delegatieleden vinden dat discriminatie vaak aan de grond ligt van het moeilijk werk vinden.

Voorstellen

- Een einde maken aan de stigmatisering en discriminatie via een anti-discriminatiewetgeving waarvan de toepassing gegarandeerd zou moeten zijn.
- De arbeidsbemiddelingsdiensten aanpassen en personaliseren aan de behoeften en knelpunten van de verschillende betrokken groepen.
- Werken aan de integratie van mensen met een handicap op de arbeidsmarkt
- Beschermde werkplaatsen openen voor mensen met mentale gezondheidsproblemen
- In de scholen investeren en de jongeren niet in de steek laten eens ze hun schooltraject voltooid hebben.
- Stoppen met het budget voor onderwijs steeds meer uit te dunnen om de toekomstige werknemers te vrijwaren en investeren in het levenslang leren.

Evenwicht tussen gezins- en beroepsleven, helpers en vrijwilligerswerk

De delegatieleden haalden het gebrek aan erkenning aan van de impact die het niet hebben van werk heeft op het gezinsleven alsook de moeilijkheden die ze ondervinden bij het vinden, behouden of bij het terugkeren naar een job.

Voorstellen

- Integrale gezinsondersteuning die inkomenskwesaties kan behandelen, ondersteuningsdiensten aanbieden en de kinderrechten en het voorschoolse leren kan garanderen.
- De ouders begeleiden door gratis onderwijs en kinderopvangdiensten voor alle kinderen te garanderen.
- De zorg voor het gezin (*caring*) als een investering beschouwen.
- Een evenwicht vinden tussen moederschaps- en ouderschapsverlof, zodat beide ouders het werk gemakkelijk kunnen hervatten.
- De gezinnen steunen zodat de werkende vrouwen hun kinderen kunnen verzorgen en hen niet moeten toevertrouwen aan iemand anders.
- Mannen en vrouwen die als vrijwilliger willen werken aanmoedigen in plaats van hen obstakels in de weg te leggen (controles, formulieren en toestemmingen)
- Niet uitsluitend rekruteren op basis van werkervaring, maar ook in functie van ervaring die werd opgedaan via vrijwilligerswerk.

Recht op waardigheid

Uitgangspunt moet het respecteren van de mens zijn, de mensen moeten erkend worden voor wie ze zijn.

Voorstellen

- Alle types tewerkstelling waarderen

- Mensen met een handicap, alsook hun ouders, begeleiden, aangezien de zorg vanwege de ouders voor deze personen ook beschouwd moet worden als een “job”.
- Onbeperkt toegang garanderen tot de grondrechten: huisvesting, tewerkstelling, cultuur, inkomsten en gezondheid.

De crisis

“De mensen in armoede lijden meer onder de crisis dan de banken”. Ondanks de Europese doelstelling om de armoede te doen afnemen, neemt de armoede toe als gevolg van de crisis.

Voorstellen

- Een antwoord bieden op de sociale gevolgen van de crisis, zou prioriteit nummer één moeten zijn
- Sociale hervormingen doorvoeren – om het sociale systeem opnieuw op te bouwen – de rijkdom herverdelen – voor de verschillende groepen andere fiscale stelsels invoeren – De zakensector nauwgezet controleren.
- Te zware schuldenlast erkennen als een oorzaak van verborgen armoede.
- De mens centraal stellen binnen de herlanceringsinspanningen. Een verenigde EU kan leiden tot een meer sociaal Europa.
- Financiële transacties belasten
- De winsten van de banken herverdelen om een meer rechtvaardige maatschappij te bekomen
- De delokaliseringen een halt toeroepen
- De concurrentie (die niet functioneert) stoppen en de solidariteit ontdekken

Participatie

De delegatieleden en genodigden op de Ontmoeting zijn unaniem: de stem van de mensen in armoede moet gehoord worden

Voorstellen

- Waken over de integratie van de jaarlijkse Europese Ontmoetingen van mensen in armoede in het Platform tegen armoede
- Regels uitwerken voor participatie op alle niveaus
- Erover waken dat de participatie niet beperkt blijft tot een consultatieproces, maar dat deze werkelijk resultaten opbrengt.

Conclusies van de genodigden die deelnamen aan de workshops

“Het probleem is de uitvoering... »

Het is niet het aantal genodigden dat de ontmoeting zo uitzonderlijk maakt, maar hun kwaliteit: europarlementariërs, vertegenwoordigers van de SPC, het Comité voor de Werkgelegenheid, de Commissie, mensen van de administratie... Het belang van de ontmoetingen kan niet ontkend worden, hoewel ze nog geen structureel statuut hebben. Julien Van Geertsom stelt een verslag voor van de opmerkingen en voorstellen van de genodigden over de boodschappen uit de workshops.

Hij herinnert het publiek aan één van de algemene boodschappen: « heel wat delegatieleden staan achter de beslissingen die op EU-niveau genomen zijn, meer bepaald de aanbeveling over de actieve inclusie met haar 3 pijlers voor een toereikend inkomen:

middelen, toegang tot de arbeidsmarkt, sociale economie en actieve participatie aan de samenleving en toegang tot diensten - kinderopvang, gezondheid, huisvesting en participatie... Het probleem ligt bij de toepassing van deze beslissingen. We moeten alles in het werk stellen opdat deze daadwerkelijk worden toegepast ! » Deze vaststelling verwijst naar wat gezegd werd tijdens de 9de Ontmoeting van mensen in armoede: "We kunnen toch geen papier eten!"

De tweede vaststelling is dat een job de beste oplossing blijft om de armoede te bestrijden, hoewel meerdere personen dit nuanceerden : ja, maar niet altijd; we moeten niet vergeten hoe belangrijk de kwaliteit van de jobs is: een waardig loon, werkzekerheid, het evenwicht tussen gezins- en beroepsleven. Daarom zijn er begeleidingsmaatregelen nodig voor de gezinnen (bijvoorbeeld diensten voor kinderopvang). We mogen niet vergeten dat we de kinderarmoede moeten bestrijden en de kwestie van hun rechten moeten aansnijden.

De genodigden zijn stil blijven staan bij de problemen van discriminatie en uitsluiting van mensen met een handicap, migranten en Roma. Nog een andere kernboodschap: meer solidariteit en rechtvaardigere verdeling van de rijkdom dringen zich op in Europa. En *last but not least*, het is cruciaal om het woord te geven aan mensen in armoede, aandachtig naar hen te luisteren en rekening te houden met hun mening.

Enkele suggesties van de genodigden

Zoals verwacht, heerst er een breed akkoord over de noodzaak om de aanbevelingen over de actieve inclusie daadwerkelijk tot uitvoering te brengen. Meerdere genodigden stellen zelfs voor om een kaderrichtlijn uit te werken waarin elke land verplicht zou worden om toereikende middelen te garanderen (met gebruik van het mechanisme van de budgetnormen), toegang tot de arbeidsmarkt, de toegang tot diensten (een plaats in de kinderopvang voor elk kind), een beter evenwicht tussen het gezins- en beroepsleven, waarbij niet mag vergeten worden om de actieve inclusie van doelgroepen (mensen met een handicap, bevolkingsgroepen met een laag inkomen, migranten) te benadrukken via, bijvoorbeeld, beschermde arbeidsplaatsen, de sociale economie, enz.

Tussen de voorstellen die werden gedaan rondom de becijferde doelstellingen van de Europa 2020-strategie, en meer precies de becijferde doelstelling van de vermindering van de armoede, halen we aan: een nauwe opvolging en evaluatie van de nationale doelstellingen in de nationale hervormingsprogramma's, een daadwerkelijke toepassing van artikel 9 van het Lissabonverdrag (sociale-impactstudie) en een analyse, gevolgd door de verspreiding van deze analyse, van voorbeelden van goede praktijken.

Deze suggesties worden aan het Europees Parlement, de Commissie, het Comité voor Sociale Bescherming, het Comité voor de Werkgelegenheid, de Raad van Europa en de sociale partners gericht. Elke actor moet zijn verantwoordelijkheid opnemen. Ten slotte, gaan alle genodigden ermee akkoord om te zeggen dat de conclusies van de 10ème Ontmoeting breed zouden moeten verspreid worden bij alle Europese instellingen, en in de eerste plaats de Commissie en de Raad. « Deze ontmoeting zou een structurele plaats moeten innemen in het Europees platform tegen armoede ».

Engagementverklaring van de genodigden

Elke genodigde engageert zich om in zijn/haar officiële functie rekening te houden met de ervaring die hij/zij opdeed tijdens de Ontmoeting, en met de conclusies, om de vragen te helpen concretiseren en de aanbevelingen uit te werken. De sociale partners engageren zich ertoe om hun leden op te volgen en te helpen om het kaderakkoord van de sociale partners voor een inclusieve arbeidsmarkt te implementeren. Ziehier een citaat dat het algemeen gevoel perfect samenvat : « Als ik me één ding moet herinneren, dan is het dat de workshop mijn engagement versterkt heeft om mijn steentje bij te dragen aan de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting ».

Dankwoord

Coördinator : Micheline GERONDAL

Eindverslag: Pauline GEOGHEGAN

Voorblad: Creatieve presentatie van de delegatie van het Verenigd Koninkrijk, ontworpen en uitgewerkt door Migration Voice en ATD Quart Monde

De 10de Ontmoeting van mensen in armoede is een initiatief van het Hongaarse Voorzitterschap van de Europese Unie, met de steun van de Europese Commissie (PROGRESS-programma) en de steun van EAPN. De standpunten die in dit verslag worden uitgedrukt, weerspiegelen niet noodzakelijk de standpunten van de Europese Commissie en het Hongaarse Voorzitterschap.